

τὴν συνήθη φράσιν, ὅπερ ἐρεθίζουσι τὰ ὕλικά συμφέροντα. Ἡ ἀγάπη τοῦ κέρδους εἶναι εὖζων φυτὸν, γεννώμενον αὐτομάτως καὶ αὖξον ὑπὸ ποι-κιλωτάτους θεσμούς (*).

Ἡ κοινοβουλευτικὴ μοναρχία, οἷα ὑπ' ἐσχωτάτων δημοσιολόγων ὀρίζεται, καὶ οἷα ἀλλαχοῦ ὑπάρχει ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων, ἀείποτε παρεδίδετο τὴν μεγάλην τοῦ κοινοβουλίου δύναμιν. Τοιαύτας θυσίας ἡ ἐλευθερία ἀπαιτεῖ.

Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ διοίκησις ἀναγκά-ζεται νὰ μεταχειρίζηται ὅσας δύνανται θέσεις, δι-καιώματα, εὐνοίας, ἐν ἄλλαις λήξει διακρίσιν, ἵνα θεσπίσῃ μὲν νόμους, διαγράψῃ δ' ἐξαιρέτα μέτρα καὶ βελτιώσεις ἀληθεῖς. Τὰ αὐτὰ δ' ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς Γάλλοις. Διότι ὁ καλῶς βουλευόμενος λαὸς δὲν ὀλιγορεῖ τῶν μεταρρυθμίσεων, ἵνα μὴ δῶθεν συμ-βῇ μηδαμινός τις τυχαῖος νοτισμός, οὐδὲ διακυ-βεύει τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἀκόμη συμ-βαίνωσι πολυπληθεῖς σοβαραὶ καταχρήσεις.

Ἐν τούτῳ θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ἡ οἰκονομία ἐπιδα-φιλεύουσα τοῖς πᾶσι τὴν ἀνεξαρτησίαν, ποιεῖ εὐχε-ρετέραν τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ οὕτω τὰ μάλιστα συμβάλλεται πρὸς ἐδραίωσιν τῶν τῆς πολιτικῆς εὐ-θύτητος ἀρχῶν.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΑΓΓΛΟΥ ΛΙΧΜΑΛΩΤΟΥ

ΕΝ ΑΦΓΑΝΙΑΙ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 48).

Ἐρρέθη μετ' ἀληθείας, ὅτι πολεμικὸν συμβούλιον οὐδέποτε μάχεται. Καὶ ἠναντιοῦτο μὲν ὁ ταγματάρχης Πόστιγγερ ὀριστικῶς πρὸς πᾶν σχέδιον διαπραγματεύ-σεως, οὐδεμίαν ἔχων πίστιν εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν ἀργκνῶν ἀρχηγῶν· ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην εἶχε μό-νος ἐν τῷ συμβουλίῳ. Ὅπως εὖρωσι λοιπὸν τὰς τέσ-σαρας κίτηθείσας ὡς θυήρους οἰκογενείας, ἐτοιχοκόλ-λησαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγκύκλιον μετὰ προσφορᾶς δύο χιλιάδων ρουπιῶν κατὰ μῆνα εἰς τὸν ἑκουσίως προσανεχθισόμενον. Ἀλλ' οἱ Ἀργκνοὶ τοσαῦτον ἐνέ-πνεον τρόμον, ὥστε ἀξιωματικοὶ τινες διεκήρυξαν, ὅτι προὔτιμων νὰ φονεύσωσι μᾶλλον ἢ νὰ ἐκθέσωσιν εἰς τοιαύτους κινδύνους τὰς συζύγους αὐτῶν. Οὕτως ἐδό-θη τοῖς Ἀργκνοῖς ἡ ἀπάντησις ὅτι τὸ δεδόναι γυναῖ-κας ὡς θυήρους ἀντίκειται εἰς τὰ ἔθιμα τοῦ πολέμου.

Ἡ σύμβασις ἐν τούτοις καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου

συνωμολογήθη, ἀλλ' ἡ ἀναχώρησις τοῦ στρατεύμα-τος ὑπὸ διαφόρους προφάσεις ἀνεβλήθη μέχρι τῆς 6 ἰανουαρίου. Τὰ προδοτικὰ συμπτώματα ἐξεβρήγνυντο πανταχόθεν, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἐλάμβανον ἀπαισίας προ-ειδοποιήσεις. Αὐτὸς ὁ σάχ-Σουδζᾶ εἶπε πολλάκις, ὅτι ἔδεινον πρὸς τὸν ὀλεθρον κίτῶν, καὶ ἐπιμόνως ἐκέ-τευσε τὴν λαίδου Νάγτεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ. «Ἀλλὰ, λέγει ὁ κ. Ἐϋρε, τὰ πάντα ὑπῆρξαν μάτην. Ὁ στρατηγὸς καὶ τὸ συμβούλιον ἀπεράσισαν ν' ἀναχωρήσωμεν καὶ ἐδίησε ν' ἀναχωρήσωμεν».

Μέλλομεν νῦν νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν ἀγγλικὸν στρατὸν ἐν ταῖς περιπετείαις τῆς φοβερᾶς αὐτοῦ ὑπο-χωρήσεως. Ἐὰν παραβάλωμεν τὴν καταστρεπτικὴν ταύτην ἐκστρατείαν πρὸς τὴν ἐκ Μόσχας ὑποχώρησιν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ἡ ἀντιπαράθεσις ἐκ πρώτης ὀφείας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα ὑπερβολὴν τινα. Ἀναμφιδόλως αἱ ἐν Ἀφγανίᾳ περιπέταιαι τοῦ ἀγ-γλικοῦ στρατοῦ οὐδόλως ἔχουσι τὰς ἐπικὰς ἀναλο-γίας, μεθ' ὧν ἡ ἐκστρατεία τῆς μεγάλης γαλλικῆς στρατιᾶς ἀνακαίναται ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἐν τούτοις ἐν στρατῷ μᾶλλον περιορισμένῳ παρουσιάζουσιν, ὡς εἶπεῖν, σύνοψιν ἀπάντων τῶν δεινοπαθημάτων καὶ ὅλων τῶν συμφορῶν ὅσαι δύνανται νὰ ἐνσκήψωσιν εἰς στρατὸν ἐν ἀποτυνέσει. Ἡ δὲ εἰκὼν, ἣν ὁ κ. Ἐϋρε διεχάρησε περὶ τούτου, εἶναι ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῆς θυμοδόρου ἐνδιαφέροντος. Θὰ τηρήσωμεν τὴν τάξιν, ἣν ἠκολούθησεν ὁ συγγραφεὺς, τῆς φοβερᾶς ἐνεΐνης ἐδιδουμάδος.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἐξεκίνησαν τὴν 6 ἰανουαρίου, τὴν δὲ 13 ἐκ 17,000 ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων μόνον πτώματά τινα καὶ αἰχμαλῶται ὑπῆρχον.

Πρὸς κατανόησιν τῶν ἀπείρων δυσχερειῶν, πρὸς τὰς ὁποίας οἱ Ἀγγλοὶ εἶχον νὰ παλαίσωσιν, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ ὁ σχηματισμὸς ἰνδικοῦ στρατοῦ. Ἐκ τῶν 17,000 ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ἔμελ-λον νὰ εἰσελθῶσιν ἐντὸς ἀδιαστάτων στενῶν, μόνον 4,500 ἄνδρες ἦσαν μάχιμοι, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἰθαγενῶν στρατιωτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπετέ-λουν τοὺς ἐν Ἰνδίᾳ καλουμένους camp-followers, ἤτοι ἀκολουθοῦς τοῦ στρατοπέδου, οἵτινές εἰσιν ὑπη-ρέται τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, διότι ἐν τῷ ἰνδικῷ στρατῷ ἕκαστος στρατιώτης ἔχει πολ-λοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ. Τὸ ἀνωφελές τοῦτο πλῆ-θος, ηὐξημένον προσέτι ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, ἐγένετο ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς πανωλεθρίας τοῦ στρατοῦ, διότι ἔβριψεν εἰς πάσας τὰς ἐργασίας ἀνε-πανόρθωτον ἀταξίαν. Περὶ δὲ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν

(*) Divitiæ et opes, quas facilius invenies qui vituperet quam qui fastidiat. Taciti dia- logus de oratoribus, VIII.

παίδων ἄρκεϊ νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ λοχαγοῦ Τραβῶρ εἶχε μεθ' ἐκυτῆς ἑπτὰ τέκνα καὶ διέτρεχε τὸν ὁδὸν μετὰ τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς, τεκοῦσα βραδύτερον ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.

Τῇ 6 Ἰανουαρίου 1842 οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι ἐξεκίνησαν. Ἠνοίχθη ῥῆγμα ἐν τῷ προχώματι τοῦ στρατοπέδου, ἵνα διέλθωσι τὰ στρατεύματα καὶ αἱ ἀποσκευαί. Δισχιλίοι περίποι κάμηλοι ἔφερον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς στρατοπέδους ἐν τῇ χιόνι. «Πένθιμος ἦτο ἡ σκηνή, λέγει ὁ κ. "Εὐρε, τὴν ὁποίαν ἤρχίζομεν μετὰ καταβεβλημένου θάρρους καὶ θλιβερωτάτων προκισθήσεων. Παχεῖα χιών ἐκάλυπτε τὸ ὄρος καὶ τὴν πεδιάδα ὡσεὶ διὰ καθαρωτάτης σινδόνης, τὸ δὲ ψῦχος ἦτο τόσον ὀριμὸν, ὥστε διεπέρα καὶ τὰ θερμότατα τῶν ἐνδυμοτάτων καθιστάνον αὐτὰ ἀνωφελῆ». Συνεφωνήθη ὅτι δισχιλίοι Ἀφγανοὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ σουλτάνου Ἰὰν θὰ συνώδευσον τὸν στρατόν· ἀλλ' ἡ συνοδεία δὲν ἐφάνη. Μόλις ἐξελεύσας ἀφ' ἐνὸς τῆς πρώτης τῶν Ἀγγλων φάλαγγος, ἀφ' ἐτέρου στίφη Ἀφγανῶν εἰσέλασαν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἤρξαντο τῆς λεηλασίας. Καθ' ὅλην τὴν ὑποχώρησιν θὰ ἴδωμεν οὕτω τοὺς Ἀφγανούς ἀκολουθοῦντας βῆμα πρὸς βῆμα τὰ ἔχνη τοῦ στρατοῦ ὡς νέφη σαρκοβόρων ὀρνέων. Ἡ πρώτη ἡμέρα κατηναλώθη ἅπαντα εἰς τὴν ἀναχώρησιν· διότι περὶ τὴν ἐσπέρην διήλθε τὸ ῥῆγμα ἡ μακρὰ τῶν ἀποσκευῶν γραμμή. «Ὅτε δ' ἡ νύξ ἐκάλυψε τὴν σκηνὴν ταύτην τῆς ἐρημώσεως, οἱ Ἀφγανοὶ ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ ἐγκαταλειφθὲν στρατόπεδον, ἅπαντα δὲ ἡ πεδιάς, φωτισθεῖσα ἐπὶ πολλὰ μίλια παρουσίασε φοβερώτατον θέαμα.

Οἱ Ἀφγανοὶ ἐν τῷ ἀγροίκῳ αὐτῶν φανατισμῷ ἔβαλον τὸ πῦρ καὶ εἰς πολλὰς πυροβολοστοχίας, ὧν τὴν χρῆσιν ἐστερήθησαν. Καὶ ἐβίασαν μὲν τὸν "Ελφινστων πολλάκις νὰ ἐμφράξῃ τὰ τηλεβόλα, ὅσα ἠναγκάζετο νὰ παραδώσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἠρνήθη θεωρῶν τοῦτο παράδοξον τοῦ λόγου αὐτοῦ. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας πρὶν ἢ ἡ ὀπισθοφυλακὴ ἀρχίσῃ τὴν πορείαν, οἱ ἄνθρωποι ἐπιπτον κατὰ εἰκάδας καὶ ἕμενον ἐν τῇ χιόνι. Οἱ κιπαῖοι ἰδίως (ἰνδοὶ στρατιῶται) καὶ οἱ ἀκόλουθοι τοῦ στρατοῦ, ἀπειρηκότες καὶ καταβεβλημένοι ἐκ τοῦ ψύχους, ἐκάθηντο ἀπέλπιδες ἐν τῇ πεδιάδι, ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Τὸ ψῦχος κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἀφῆρπασε πολλὰ θύματα. Εἰκὰς δὲ καρδινοφόρων ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Μακενζὺ κατέφυγον εἰς περίεργον μέσον ὕψος προφυλαχθῶσιν ὅσον κάλλιον ἀπὸ τοῦ ψύχους. Ἐκαθάρισαν πρῶτον στενὸν τινα γῶρον ἀπὸ τῆς καλυπτούσης αὐτὸν χιόνος, καὶ ἐπὶ τούτου κατακλίθησαν ἐν κύ-

κλῳ συσφίγγοντες ἀλλήλους, ἐνοῦντες τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν τῷ κέντρῳ, καὶ ῥίπτοντες ἐφ' ἑαυτῶν ὅσα ἠδύναντο νὰ εὕρωσι καλύμματα καὶ ἐνδύματα. Κατὰ δὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσιν ἀρκούσαν θερμότητα, ὥστε ἀπέφυγον τὸν ἐκ τοῦ ψύχους θάνατον, ὃ δὲ Μακενζὺ εἶπεν ὅτι οὐδ' ὑπέφερε σχεδὸν ἐκ τοῦ ψύχους.

Τῇ ἐπαύριον, 7 Ἰανουαρίου, τὸ ἥμισυ αὖν ἰνδῶν στρατιωτῶν ἦσαν ἀνίκανοι πρὸς μάχην, καὶ προσετίθεντο καθ' ἑκατοντάδας εἰς τοὺς ἀκολουθοῦς τοῦ στρατοῦ ἐπαυξάνοντες τὴν σύγχυσιν. Ἡ χιών, πεπηγυῖα, προσεκολλᾶτο τόσον στερεῶς εἰς τοὺς πόδας τῶν ἱππῶν, ὥστε μόνον διὰ ψαλλίδος ἢ σφύρας ἠδύναντο ν' ἀποσπασθῇ. «Καὶ αὐτὸς δ' ὁ ἄηρ θν' ἀνεπνέομεν, λέγει ὁ κ. "Εὐρε, ἐπήγνυτο ἐξερχόμενος τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥωθίωνων ἡμῶν, καὶ μικροὶ πύλοι ἐπεκάληντο ἐπὶ τῶν μυστάκων καὶ τῶν πωγίωνων ἡμῶν». Τότε μόνον ἐπεφάνη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ σιρδάρ Μωχαμέτ-Ἀκθάρ καὶ οἱ Ἀγγλοι, ἡττημένοι ἤδη ὑπὸ τῆς χιόνος, ἐμελλόν ν' ἀγωνισθῶσι πρὸς πολεμίους οὐδὲν ἥττον ἀδυναπήτους. Ἡ διαγωγὴ τοῦ σιρδάρ κατὰ τὴν ὑποχώρησιν εἶναι πολλάκις ἀκατάληπτος, παρίστησι παραδοξότατον κρᾶμα εἰλικρινείας καὶ ἀπιστίας, γενναιοπροσύνης καὶ ὁμότητος. Σκοπὸς αὐτοῦ ἐφαίνετο νὰ ἐξαφανίσῃ ἅπαντα τὸν στρατόν, νὰ φεισθῇ δὲ μόνον τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν γυναικῶν, οὓς προϋτίθετο νὰ διαφυλάξῃ ὡς ὁμήρους, ἵνα δι' αὐτῶν λυτρώσῃ τὴν οἰκογένειάν του. Δεὸν ἐπίσης ν' ἀναμνησθῶμεν ὅτι ἅπαντες οἱ πολεμοῦντες Ἀφγανοὶ ἦσαν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Γιλζίς, φυλῆς ἀντιπάλου ἐκείνης, τῆς ὁποίας εἷς τῶν ἀρχηγῶν ἦτο ὁ Μωχαμέτ-Ἀκθάρ, καὶ ὅτι δὲν ἐξήσκει ἐπ' αὐτῶν εἰ μὴ παροδικήν τινα ἐξουσίαν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν αὐτὸν ἐν τῇ ὑποχωρήσει ἀπολύοντα ἀπκύστως ὡς κύνας τοὺς Γιλζίς κατὰ τῶν φυγάδων, καὶ ἔπειτα προφασιζόμενον ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ περιστείλῃ αὐτούς. Ἐφρόντιζε δὲ νὰ λαμβάνῃ τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τὰς γυναῖκας, καταλείπων τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν μάχαιραν τῶν στρατιωτῶν.

«Ὅτε οἱ βάρβαροι ἤρξαντο τὴν ἐπίθεσιν, ὁ λοχαγὸς Σκίννερ ἤχθη πρὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, εἰπόντος αὐτῷ ὅτι διετάχθη νὰ συνοδεύσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' ἀπήτει ἕξ ὁμήρους ὡς ἐγγύησιν τῆς παραδόσεως τῆς Ζελλαλαβὰδ, τῆς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Σάλ κατεχομένης. Ἐδέησε νὰ ὑπογράψῃ τοὺς ὅρους τούτους καὶ τὸ πῦρ ἐπαυσεν ἐπὶ τινα χρόνον. Ἡ νύξ ἐπῆλθε καὶ πάλιν μετὰ διπλάσιας ἀγωνίας, μετὰ τῆς πείνης, τοῦ ψύχους, τῆς ἐξαντλήσεως, τοῦ θανά-

του. Ὁ στρατὸς εἶχε φθάσει τότε εἰς τὴν εἴσοδον τῆς φάραγγος τοῦ Κοῦρδ-Καθούλ. Ἐπὶ δύο ἡμέρας δέκα μόνον μιλίων ὁδὸν διήνυσαν.

Τῇ 8 ἰανουαρίου χιλιάδες ἀνθρώπων δὲν ἀρυπνίσθησαν, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν κοιμώμενοι τὸν αἰώνιον ἐπὶ τῆς χιόνος ὕπνον. Ἀπὸ προῆς ἤδη οἱ Ἀφγανοὶ ἐπανέλαβον τὸ πῦρ αὐτῶν, ὥστε ἐδέχτηεν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν Ἀγγλῶν ν' ἀνοίξῃ δρόμον διὰ τῆς λόγχης. Ὁ λοχαγὸς Σκίννερ μετέβη καὶ πάλιν πρὸς τὸν Μωχαμέτ Ἀκθάρ, ὅστις ἐζήτησεν ὡς ἡμέρους τὸν ἀντιστρατηγὸν Πόττιγκερ καὶ τοὺς λοχαγοὺς Λάουρενς καὶ Μακενζύ. Οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ παρεδόθησαν ἐκόντες καὶ τὸ πῦρ ἔπαυσε. Τότε ὁ στρατὸς ἐκίνησε καὶ πάλιν. Ἐνταῦθα δεδίδομεν τὸν λόγον τῷ κ. "Εὔρε.

«Ἀπαξ ἔτι, λέγει, ὁ ζῶν οὗτος ὄγκος ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐτέθη εἰς κίνησιν. Μόλις δύναται τις νὰ κατανοήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποσυνθέσεως, τὰ ὅποια ἐπήγαγεν ἡ ἐπὶ τῆς χιόνος διανυκτέρευσις ἐπὶ δύο νύκτας. Τὸ ψῦχος τόσον καιρίως εἶχε προσβάλῃ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ αὐτῶν τῶν ἰσχυροτέρων, ὥστε ἔμειναν ἐντελῶς ἄχρηστοι. Τὸ ἵππικόν, καίπερ ἑλαττον ἐκτεθειμένον, τοσοῦτο ὅμως ὑπέφερε, ὥστε οἱ ἄνδρες ἠναγκάζοντο τῇ βοηθείᾳ ἄλλων ν' ἀναβῶσιν ἐπὶ τῶν ἵππων. Πράγματι δὲ μόλις ἑκατοντάδες τινὲς ἀνθρώπων ἦσαν εἰς θέσιν νὰ πολεμήσωσι. Φοβερὰ ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν πρὸ ἡμῶν τρομερὰν φάραγγα ὑπὸ τὸ πῦρ βρῦχάων διψῶντων ἐκδίκησιν, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀτάκτου καὶ συγκεχυμένου ἐκείνου ὄχλου! Ἀδύνατον εἶναι ὁ ἰδὼν νὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὸ θέαμα, ὅπερ τότε παρίστανον τὰ κύματα ἐκεῖνα τῶν ἐμφύγων ἄντων, ὧν τὰ πλεῖστα μετὰ μικρὸν ἔμελλον ν' ἀποτελέσωσι στιβάδας πτωμάτων. Ἡ φοβερὰ φάραγξ ἔχει μῆκος πέντε σχεδὸν μιλίων ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας, περιβαλλομένη ἐκατέρωθεν ὑπὸ ἀποτόμων βράχων, ἐν τῇ μέσῃ τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ὀλίγον μόνον χρόνον ἐπιχέει τὸ φῶς αὐτοῦ. Διασχίζει δ' αὐτὴν χεῖμαρρος, οὗ τὸ ὀρητικὸν ρεῦμα εἰς τὸν πάγον ἀνθίσταται καὶ ὃν εἶχομεν νὰ διέλθωμεν καὶ ν' ἀναδιέλθωμεν σχεδὸν εἴκοσι φορές. Ἐφ' ὅσον προῦχωροῦμεν, ἡ φάραγξ ἐγίνετο στενωτέρα καὶ ἡδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν τοὺς Γιλζίς ἀθροισμένους πολυπληθεῖς εἰς τὰς ὑπερκειμέναις κορυφαῖς. Μετ' οὗ πολὺ ἤρχισαν ζωηρὸν κατὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς πῦρ. Ἐκεῖ εὗρισκοντο αἱ γυναῖκες, αἵτινες βλέπουσαι ὅτι μόνη ἐλπίς σωτηρίας ἦτο τὸ νὰ μὴ μείνωσιν ἐκεῖ, ἤρχισαν τὴν πορείαν καλπάζουσαι ἀνὰ μέσον τῶν καθ' ἑκατοντάδας συρίζουσῶν εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν σφαι-

ρῶν, καὶ διέσχισαν οὕτω γενναίως τὸ στενόν. Ἀπασαι ὡς ἐκ θαύματος ἐσιώθησαν, μόνης τῆς κ. Σάλ λαβούσης ἐλαφρὸν εἰς τὸν βραχίονα τραῦμα. Δέον ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσω ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Μωχαμέτ Ἀκθάρ προβάντες προσεπάθησαν νὰ καταπαύσωσι τὸ πῦρ, ἀλλοῖοι Γιλζίς ἦσαν ἀκράτητοι. Τὸ ἀκολουθοῦν πλῆθος ἤδη ἐρρίφθη εἰς τὸ πυκνότατον πῦρ καὶ ἡ σφαγὴ ὑπῆρξε φρικώδης. Πανικὸς κατέλαβε τοὺς πάντας καὶ χιλιάδες ἀνδρῶν ἐν τῇ φυγῇ ζητοῦντες τὴν σωτηρίαν ὥρμησαν πρὸς τὰ πρόσω καὶ ταλείποντες ἀποσκευὰς, ὅπλα, πολεμολόγια, γυναῖκας, παιδιὰ καὶ μόνον περὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν σκεπτόμενοι».

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ταύτης φυγῆς διαλάμπουσιν εἰσέτι ἐνιαχοῦ καὶ ἀκτῖνες θάρρους. Πληγωθέντος θανατηφόρου τοῦ λοχαγοῦ Στούερτ καὶ ἐκτάδην ἐπὶ τῆς χιόνος κειμένου, ὁ ὑπολοχαγὸς Μάιν ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ἐζήτησεν αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός, καὶ κατορθώσας νὰ εὕρῃ αὐτὸν ἐπέθεσεν ἐπὶ ἀθλίου ἵππαρίου καὶ ἤγαγεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου τὴν ὑπεραίαν ἀπέθανεν. «Οὗτος εἶναι, λέγει ὁ κ. "Εὔρε, ὁ μόνος ὅστις ἐξ ἅπαντος τοῦ στρατοῦ ἔτυχε χριστιανικοῦ τάφου».

Ἐν τούτοις εἶχον διέλθῃ τὴν φάραγγα, ἡ χιών ὅμως ἤρξατο πίπτουσα καὶ ἐξηκολούθησε δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ἐκ τῶν μικρῶν σκηνῶν εἶχον τέσσαρας μόνον διασώσεις, ὧν ἡ μία ἀνῆκε τῷ στρατηγῷ. Ἐξ αὐτῶν δύο ἔδωκαν εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ καὶ τὴν τρίτην εἰς τοὺς τραυματίας, ἀλλὰ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἔμειναν ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἀπέθανον τὴν νύκτα. «Πανταχόθεν, λέγει ὁ κ. "Εὔρε, ἀντήχουν αἰμωγαὶ καὶ κραυγαί. Εἰσήλθομεν εἰς θερμοκρασίαν ψυχροτέραν ἔτι ἐκείνης ἐξ ἧς ἐξήλθομεν, καὶ ἤμεθα ἄνευ σκηνῶν, ἄνευ πυρός, ἄνευ τροφῆς· μόνη ἡμῶν κλίνη ἦτο ἡ χιών, ἣτις διὰ πολλοὺς ἐγένετο σάβανον. Θαῦμα θὰ ἦναι εἰς μόνος δυνηθῇ νὰ ἐπιζήσῃ τὴν φοβερὰν ταύτην νύκτα».

Τῇ 9 ἰανουαρίου ἤρχισε καὶ πάλιν ἡ πορεία, ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ ἄνευ μηδεμιᾶς τάξεως καὶ πειθαρχίας. οἱ ἰθαγενεῖς στρατιῶται ἐλειποτάκτουν σωρηδόν. Ὁ δὲ Μωχαμέτ Ἀκθάρ ἐπρότεινε τότε νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ, ὑποσχόμενος νὰ συνοδεύῃ αὐτὰ, παρακολουθῶν τὸν στρατὸν ἐν καθυστερήσει κατὰ μίαν ἡμέραν. Ὁ στρατηγὸς Ἑλφρινστὼν συνήνεκε καὶ διέταξε νὰ ἐτοιμασθῶσιν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἐγγαμοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τοῦ ἀναμείνοντος αὐτοῦ ἀποσπάσματος ἀφγανικῆς ἰλῆς. Ἀφίνομεν καὶ πάλιν τὸν

λόγον τῷ κ. "Εὐρε ὅπως τὰς σπαρξικαρδίους ταύ-
 τας σκηνὰς περιγράψῃ. «Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης,
 λέγει, αἱ γυναῖκες μόλις εἶχον φάγει ἀφ' οὗ κατέλειπον
 τὴν Καθούλ. Πολλὰ αὐτῶν εἶχον ἐν ταῖς ἀγκάλας
 τέκνα ἀρτιγέννητα καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ κρατηθῶσιν
 ἀνευ στηρίγματος. Ἐνίων ἡ ἐγκυμοσύνη εἶχε τοιοῦτο
 προχωρήσει, ὥστε ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι θὰ ἦτο
 ἐπίπνον δι' αὐτὰς νὰ μεταβῶσιν ἀπὸ δωματίου εἰς
 δωματίον, καὶ ὁμως αἱ ἀσθενεῖς καὶ ταλαίπωροι αὐ-
 ται γυναῖκες ἠναγκάσθησαν νὰ ὁδεύωσι μετὰ τῆς νε-
 ρᾶς αὐτῶν οἰκογενείας ἐπὶ καμήλων ἢ ἐπὶ σκευοφό-
 ρων ἀμαξίων. Εὐτυχεῖς ἐκεῖναι ὅσαι ἠδυνήθησαν νὰ
 εὗρωσιν ἵππους καὶ ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσιν
 αὐτούς. Αἱ πλεῖσται αὐτῶν ἔμενον ἄστεγοι ἀπὸ τῆς
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀναχωρήσεως. Οἱ ὑπηρεταὶ αὐ-
 τῶν εἶχον λιποτακτήσει ἢ φονευθῇ, καὶ πᾶσαι, ἐκ-
 τὸς τῆς κ. Μάκ-Νάγτεν καὶ τῆς κ. Τρεβὼρ, εἶχον
 ἀπολέσει τὰς ἑαυτῶν ἀποσκευάς, οὐδὲν ἄλλο ἔχουσαι
 ἢ ὅ,τι ἐφόρου. Πολλὰ ἔφερον ἐνδύματα νυκτερινὰ,
 τὰ ὅποια ἔτυχον φοροῦσαι κατὰ τὴν ἀναχώρησιν
 ἀπὸ τῆς Καθούλ, εὐρισκόμεναι εἰς φορεῖα. Ἐν
 τοιαύτῃ εὐρισκόμενας καταστάσει ὀλίγοι ὦραι ἀκόμη
 θὰ ἔρχουν νὰ μεταβῶσιν εἰς πτώματα. Ἡ προσ-
 φορὰ λοιπὸν τοῦ Μωχαμέτ Ἀκβάρ ἦτο ἡ μόνη σω-
 τηρίας ἐλπίς. Καὶ οἱ μὲν σύζυγοι αὐτῶν, κάλλιον
 ἐνδεδυμένοι καὶ ῥωμαλεώτεροι, θὰ προὔτιμων νὰ δια-
 τρέξωσι τοὺς κινδύνους τοῦ στρατοῦ. Ἀλλὰ ποῦ ὁ
 ἀνὴρ ὅστις ἠδύνατο νὰ διττάτῃ μετὰ τῆς περὶ
 τῆς ἰδίας ζωῆς φροντίδος καὶ τῆς ιδέας τοῦ νὰ βοη-
 θήτῃ καὶ παρηγορήσῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὰ
 φίλτατα αὐτῷ ὄντα;»

Ἡ τοῦ σερδάρ λοιπὸν φρουρὰ διηγήθη τὰς γυναῖκας,
 τὰ παιδιά, τοὺς ἐγγάμους καὶ πολλοὺς τραυματίας ἀξιω-
 ματικούς. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἦτο καὶ ὁ κ.
 "Εὐρε, ὅστις ἐπιζήσας ἀρῆγεῖται τὸ οἰκτρὸν τῶν
 συντρόφων αὐτοῦ τέλος. Βραδύτερον θὰ ἐπανεύρω-
 μεν τοὺς αἰχμαλώτους νῦν δὲ μέλλομεν νὰ παρακο-
 λουθίσωμεν μέχρι τέλους τὰ λείψανα τῆς δυστυχοῦς
 στρατιᾶς, ἥτις ἐβάδιζε τὴν πορείαν αὐτῆς.

Τῇ 10 ἰανουαρίου ὁ ἥλιος εἶδε σκηνὰς σπαρξι-
 καρδίους. Ἄμικ δοθέντος τοῦ τῆς ἀναχωρήσεως ση-
 μείου, εὐθὺς ὁ στρατὸς ὤρμησε πρὸς τὰ πρόσω ἐν
 μεγίστῃ ἀταξίᾳ· διότι πρὸ παντὸς ἕκαστος ἐφοβεῖτο
 μὴ καθυστερήσῃ. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον δὲν ὑπῆρ-
 χον ἄλλοι στρατιῶται ἐκτὸς τῶν Εὐρωπαίων, ὅσοι
 ἦσαν μάχιμοι. Οἱ Ἰνδοὶ πάντες εἶχον τὰς χεῖρας καὶ
 τοὺς πόδας πεπηγότας καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ κρατή-
 σωσι τὰ ὅπλα αὐτῶν. Ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀπελπισία

ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ προσώπου πάντων. Ἡ προφυλακὴ
 εἶχεν εἰσελθεῖ εἰς στενὸν αὐλῶνα. Οἱ Ἀφγανοί, οἱ-
 τινες κατεῖχον τὰ ὑψώματα, ἀπῆκαν αὐτοὺς νὰ
 πλησιάζωσι μέχρι βολῆς πυροβόλου, ὅτε αἰφνης ἤρ-
 ξαντο τρομεροῦ κατ' αὐτῶν πυρός. Ἐκάστη βολὴ
 ἐφέρετο ἐπὶ τοῦ συμπεπυκνωμένου ἐκείνου πλήθους,
 ταχέως δὲ οἱ νεκροὶ καὶ οἱ ἐτοιμοθάνατοι ἔφραξαν τὴν
 δίοδον, ὥστε οἱ ἐπερχόμενοι εὐρέθησαν κωλυόμενοι
 ὑπὸ σωροῦ πτωμάτων. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἀπέλπιδες ἐβ-
 ρέψαν τὰ ὅπλα καὶ ἔφευγον τρέχοντες· τὸ δὲ πλῆθος
 τῶν ἀκολουθῶν τοῦ στρατοπέδου διεσπάρη καθ' ὅλας
 τὰς διευθύνσεις. Τότε οἱ Ἀφγανοὶ κατέβησαν ξιφί-
 ρεις κατὰ τῶν ἀνυπερασπίστων θυμάτων αὐτῶν καὶ
 γενικῆς ἤρξαντο σφαγῆς. Τὰ λείψανα τοῦ Ἰνδικοῦ
 στρατοῦ κατεκρεουργήθησαν, ἡ δὲ ἐμπροσθοφυλακὴ
 κατάρθωσε ν' ἀνοίξῃ δίοδον καὶ ἐξακολουθήσῃ τὴν
 πορείαν αὐτῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐβάδιζε περὶ τὰ πέντε μίλια,
 ἔστη ἀναμένουσα τὴν ὀπισθοφυλακὴν, ἀλλὰ μετὰ
 καταπλήξεως ἔμαθεν παρὰ τινων διαφυγόντων τὴν
 σφαγὴν, ὅτι ἐξ ὅλου τοῦ στρατοῦ τοῦ κατὰ τὴν
 πρώαν μετ' αὐτῆς κινήσαντος μόνη αὐτὴ ἐπέζητεν.
 Οἱ ἀκόλουθοι τοῦ στρατοπέδου ἐσχημάτιζον ἔτι ση-
 μαντικὸν πλῆθος, ἀλλ' ἐκ τοῦ κυρίως λεγομένου στρα-
 τοῦ ἔμενον πεντήκοντα πυροβόληται καὶ ἑκατὸν πεν-
 τήκοντα ἵππεῖς.

Ὁ στρατηγὸς Ἐλφινστων, βλέπων μέρος τῶν
 ἐχθρῶν προσεγγίζον, παρέταξε τὸν μικρὸν αὐτοῦ στρα-
 τὸν, ἀλλ' ἀνεγνώρισε τὸν σερδάρ. Τότε μετέβη καὶ
 πάλιν πρὸς αὐτὸν ὁ λοχαγὸς Σκίννερ, ὅποις διαπραγ-
 ματευθῇ. Ἀλλ' ὁ Μωχαμέτ Ἀκβάρ εἶπεν ὅτι δὲν
 δύναται ν' ἀναχαιτίσῃ τοὺς Γιλζίς καὶ ὅτι ἡ ἐξουσία
 αὐτοῦ δὲν ἀνεγνωρίζετο παρ' αὐτῶν. Ἐζήτησεν ὅπως
 καταθέσωσι τὰ ὅπλα οἱ μένοντες διακόσιοι ἄνδρες,
 ὑποσχόμενος νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς Ζελλα-
 λαβκὸ. Περὶ δὲ τῶν ἀκολουθῶν εἶπεν ὅτι δὲν ὑπάρχει
 ἄλλος τρόπος ἢ νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς τὴν τύχην
 αὐτῶν. Ὁ στρατηγὸς δὲν ἐδέχθη τοῦτο ὅρους τούτους
 καὶ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ προχωρήσῃ.

Οἱ Ἀγγλοὶ διήνυσαν ἔτι πέντε μίλια διὰ φά-
 ραγγος στενῆς, ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν τὰ ὑψώματα κα-
 τεχόντων ἐχθρῶν. Ἐν τῇ διαβάσει τῆς φάραγγος
 ταύτης ἔπεσαν πεντεκαίδεκα ἀξιωματικοί. Ὁ λο-
 χαγὸς Σκίννερ ἐπανῆλθε καὶ πάλιν πρὸς τὸν σερδάρ,
 ὅστις ἐπέβηκε καὶ πάλιν τοὺς αὐτοὺς ὅρους, τῶν
 ὁπλίων ὄντων ἀπαρδεύτων διετάχθη ἡ ἐξακολουθή-
 σις τῆς πορείας, ἀφ' οὗ ἐμχταιώθη, πᾶσα πρὸς ἐντιμον
 διαπραγματεύσιν ἐλπίς. Ἐγκατέλειπον καὶ τὸ τελευ-
 αῖον τηλεβόλον μετὰ τραυματίου ἱατροῦ προσέδε-

μένου, ὃν οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν στρατιῶται κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε νὰ σώσῃσι. Καὶ πάλιν δὲ ἡ νύξ ἐπῆλθε, καλύψασα καὶ ταύτην τὴν φρικαλέαν σκηνήν.

Κατὰ τὴν 11 ἰανουαρίου τὸν λιμὸν καὶ τὴν δίψαν φοδερῶς πάντες ἡσθάνθησαν. Αἱ ὡς ἡ σάρκες τῶν διασωθέντων τριῶν ταύρων διανεμήθη· ἡ μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐσθρόχθισαν αὐτὰς ἐν λύσσει. Ἀλλ' ἡ χιών, τὴν ὁποίαν εἰσῶγον, ἐπηύξανε τὴν δίψαν αὐτῶν. Τότε προσῆλθεν ἀπόστολος τοῦ σιρῶρ, ζητῶν τὸν λοχαγὸν Σκίνερ, ὅστις ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε κομίζων αἰτησιν συνεντεύξεως. Ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησε μετὰ δύο ἀξιωματικῶν. Ὁ Μωχαμέτ Ἀκδάρ ἐδέχθη αὐτοὺς προσηνέστατα, προσήνεγκεν αὐτοῖς τροφὴν καὶ ὠδήγησεν εἰς μικρὰν σκηνήν, ὅπου πρῶτον ἦδη μετὰ τὴν ἐκ Καβούλ ἀναχώρησιν αὐτῶν ἡδυνήθησαν νὰ κοιμηθῶσιν ἡσυχον ὕπνον.

Τῇ 12 ἰανουαρίου ἐγένετο συνδιάλεξις μετὰ τοῦ ἀγγλοῦ στρατηγοῦ καὶ τοῦ σιρῶρ, πρὸς ὃν ἦλθον καὶ ἄλλοι ἀρχηγοί, ἀλλ' οὐδὲν ἀπερατίσθη. Ἡ ἡμέρα παρήρχετο, ὃ δὲ στρατηγὸς ματαίως παρεκάλει τὸν Μωχαμέτ Ἀκδάρ, ὅπως ἐπανακάμψῃ παρὰ τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν ἤκούσθη ἐπαναλαμδανόμενος ὁ πυροβολισμὸς καὶ ἐγνώσθη, ὅτι ὁ μικρὸς στρατὸς, νομίζων ἑαυτὸν ἐγκαταλελειμμένον, ἀνέλαβε τὴν πρὸς τὰ πρότω περὶ αὐτοῦ. Ὁ λοχαγὸς Σκίνερ, ὅστις εἶχε μείνει εἰς τὸν στρατὸν, ἐξελθὼν πρὸς χωροσκοπίαν, ἐπυροβολήθη διὰ πιστολίου ἐκ τοῦ πλησίον κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ, κοιμηθεὶς εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀπέθανε τὴν ἀκόλουθον νύκτα. Ἡ ἀπενθάρρυνσις δὲν εἶχε πλέον ὅριον· ἐδέχθη νὰ καταλίπωσι τοὺς ἀθηνεῖς καὶ τραυματίας. Τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ στρατοῦ εἰσῆλθον πάλιν εἰς ἑτέραν φάραγγα ἀδιάβατον, ἐν ᾗ ἕκαστος ἀνὴρ ἐσκοπεύετο ὡς θηρίον. Πεντήκοντα μόνον ἄνδρες, ἔχοντες ἵππους καλλιτέρους τῶν λοιπῶν κατώρθωσαν νὰ ἐξελθῶσιν ἐκ τῆς φάραγγος.

Ὅτε οἱ Ἀργανοὶ εἶδον τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν ἐβαλον ἀγρίαις θοιάρμβου κραυγαῖς καὶ ξιφῆρεις κατ' αὐτῶν ὀρμήσαντες, ἔθεσαν πέρας εἰς τὴν ἄνισον πάλιν.

Δώδεκα ἄνδρες, ἔμενον εἰσέτι καὶ ἐπροχώρουν καλπάζοντες. Οἱ δὲ ἔπεισαν καταπεπονημένοι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οἱ δὲ ἄλλοι ἀφίκοντο εἰς χωρίον, ὅπου κατ' ἀνάγκην ἐστῆσαν ἵνα λάβωσι τροφάς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τούτων οἱ κάτοικοι ἀπροσδοκῆτως ἐπέπεσαν, καὶ οἱ μὲν δύο κατεσπαράχθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες κατώρθωσαν μὲν νὰ διαρύγῃσιν, ἀλλ' οἱ τρεῖς τούτων

τέσσαρα μίλια μακρὰν τῆς Ζελλαλαβὰδ καταληφθέντες ἐρρονεύθησαν. Εἷς δὲ μόνος ἐξ ὅλου τοῦ στρατοῦ, ὁ ἱατρὸς Βραΐδων, ἀναβαίνων τὸν μικρὸν αὐτοῦ ἵππον, ἔφθασεν εἰς Ζελλαλαβὰδ, ἐξηντλημένος καὶ ἡμιθανής, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ. (Ἐπεται τὸ τέλος).

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΤΥΦΩΝ ΕΝ ΑΝΤΙΑΛΛΑΙΣ.— Κατὰ τὰς νεωτέρας πληροφορίας εὐρωπαϊκῆς ἐφημερίδος περὶ τοῦ τυφῶνος, ὅστις ἐνσκήψας κατὰ Σεπτέμβριον ἐπὶ ἐβδόμαδα ὅλην ἐλυμαίνετο τὰς Ἀντίλλας, καὶ ἰδίᾳ τὴν Αἰττήν, αἱ τρομερώτεραι καταστροφαὶ ἐγένοντο ἐν Ἰαμέλ καὶ Γαί καὶ ἄλλοις μέρεσι τῆς νοτιωτάτης ἁκρας τῆς νήσου.

Ἐν Ἰαμέλ ἐπὶ δύο διαρκέσας ἡμέρας συνωδεύετο ὑπὸ χειμαζόντων ὑδάτων, πολλὰς παρασυράντων οἰκίας. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῷ ὄρμῳ πλοῖα τέλειον κατεστράφησαν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐξώκειλαν ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου κατὰ τῶν βράχων.

Ἐν Γαί ὁ ἄνεμος ἀνέτρεψε καὶ κατεκρήμνισε 34 οἰκίας ἐν τριώρῳ διαστήματι. Αἱ περὶ τὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρας ὁδοὶ κατεγώσθησαν ὑπὸ τῶν ἐρειπίων. Ἡ πυριτιδαποθήκη, ὁ ναύσταθμος, ἡ εἰρκτὴ, τὸ δικαστήριον καὶ ἡ σχολὴ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωσίου ἐβλάβησαν τὰ μέγιστα. Ἡ γέφυρα κατεστράφη, πλεῖστοι δὲ ἄνθρωποι ἐρρονεύθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν.

Ἐν Ἀγίῳ Λουδοβίκῳ καὶ Καβελλῶν πολλαὶ οἰκίαι κατεστράφησαν, τὰ δ' ἐρείπια αὐτῶν διασκορπίσθησαν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τῶν ἀνέμων. Ἡ θάλασσα ἐσογκωθεῖσα αἰφνης κατέπνιξε τὴν πλατείαν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐκάλυψε ὑπὸ τὰ ὕδατα μέγαν ἀριθμὸν ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων. Πέντε μόνον πτώματα ἀνευρέθησαν, οὐδεμία δὲ γνῶσις ὑπάρχει περὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἀριθμοῦ τῶν θυμάτων. Ἐν Ἀχὴν 40 οἰκίαι διεσώθησαν. Ἐν Ἰερμεῖα ὁ ἄνεμος καὶ τὸ ὕδωρ κατέστρεψαν 20 οἰκίας, τὰ πυροβολοστάσια, τὸν πύργον Τηλέμαχον καὶ τὴν ἀποβάθραν. Ἐν Κοραίλῃ 40 οἰκίαι κατέπετον, τὸ δ' ἐν τῷ λιμένι ἀμερικανικὸν πλοῖον ἀπωλέσθη ἐπὶ τῶν βράχων, τοῦ πληρώματος μόνον περισωθέντος. Ἡκιστα πάντων ἔπαθε τὸ χωρίον Port-au-Prince, καίτοι πολλὰ δημόσια κτήρια κατεστράφησαν ἢ ἐβλάβησαν.

Ἐν τῷ νοτίῳ τμήματι τῆς νήσου Αἰττῆς πᾶσα φυτεία κατεστράφη, ἡ συγκομιδὴ ἀπωλέσθη καὶ αἱ οἰκίαι κατεκλύσθησαν. Χιλιάδες ἀνθρώπων περιπλανῶνται ἀνέστιοι καὶ ἄνευ πόρων. Τῇ αἰτήσῃ τοῦ γραμματέως τῆς ἐπικρατείας ἡ συνέλευσις ἐπεφύησε τὸ κατεπεῖγον πιστώσεως 250,000 δολαρίων πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν μείζονα παθόντων. Ἡ ὀλικὴ ζημία, ἐν Γαμέλ μόνον, ὑπερβαίνει τὰ 90,000 δολάρια, μὴ ὑπολογιζομένης τῆς ἀπωλείας τῆς συγκομιδῆς τοῦ καφέ καὶ τοῦ καπνικοῦ.

Ὁ ὑπεύθυνος Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.